

УДК 821.161.2 – 03.61

Копейцева Людмила Петрівна
Ставицька Катерина Володимирівна
(Мелітополь, Україна)

ХУДОЖНЯ ТВОРЧІСТЬ Б. ЛЕПКОГО В ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Анотація. У статті висвітлено особливості творчого літературного пошуку митця та його внесок в історію української літератури. У дослідженні робиться акцент на індивідуальній манері Б. Лепкого, зокрема на розкритті концепції художньої творчості митця.

Ключові слова: символізм, експресіонізм, імпресіонізм, живописне слово, лірична поезія.

Kopeitseva Lyudmila Petrivna
Stavitskaya Kateryna Vladimirovna
(Melitopol, Ukraine)

B. LEPKI'S ARTISTIC WORK IN THE HISTORY OF UKRAINIAN LITERATURE

Abstraction. The article highlights the peculiarities of the creative literary search of the artist and his contribution to the history of Ukrainian literature. The research focuses on the individual style of B. Lepkiy, in particular, on revealing the concept of artistic creativity of the artist.

Key words: symbolism, expressionism, impressionism, pictorial word, lyrical poetry.

Копейцева Людмила Петровна
Ставицкая Екатерина Владимировна
(Мелітополь, Украина)

ХУДОЖЕСТВЕННОЕ ТВОРЧЕСТВО Б. ЛЕПКОГО В ИСТОРИИ УКРАИНСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Аннотация. В статье отображены особенности творческого литературного поиска писателя и его вклад в историю украинской литературы. В исследовании делается акцент на индивидуальной манере Б. Лепкого, в частности на раскрытии концепции художественного творчества художника.

Ключевые слова: символизм, экспрессионизм, импрессионизм, живописное слово, лирическая поэзия.

Творчість Б. Лепкого посідає одне з належних місць у витоках художнього полотна на межі ХІХ-ХХ століть, творча спадщина якого увібрала у себе основні духовно-світоглядні тенденції досить непростого часу. Творчу спадщину Б. Лепкого досліджували відомі літературознавці, серед яких В. Миронюк, Є. Пеленський, М. Ільницький, О. Нахлік та ін.

Мета статті. За мету статті поставлено дослідження особливостей та авторської концепції художньої творчості Б. Лепкого в історії української літератури.

Життя та творчість Б. Лепкого постає корисним матеріалом щодо аналізу проблемних питань, що досить часто порушуються перед сучасним літературознавством. Досить цікавим, на нашу думку, є збагачення автором поетичності у контексті художнього слова. Його своєрідне бачення світу, а особливо, що нас цікавить, саме засоби відтворення та вираження, що виконують важливі ідейно-естетичні та символічні функції, постаючи власним творчим доробком, індивідуальним стилем, втілені через палітру епітетів та метафор письменника.

Значний доробок в історії української культури Б. Лепкий залишив як критик, історик літератури та мемуарист. Статті, нариси, дослідження, спогади про Т. Шевченка, М. Шашкевича, Марка Вовчка, П. Куліша, О. Стороженка, І. Франка, О. Кобилянську, В. Стефаника, Дайте, О. Достоевського та багатьох інших, науково-популярна двотомна праця «Начерк історії української літератури» (1909, 1922) – все це, за незначними винятками, цінне надбання нашої естетичної думки кінця XIX – початку XX ст.

На середину 90-х років припадає початок більш-менш інтенсивної творчої праці Б. Лепкого, його виступу в періодичній пресі з першими віршами, поемами, оповіданнями («Стріча», «Для брата», «В світ за очі», «Дивак», п'єса «За хлібом» та ін.) [3; 4]. Потужний ліричний струмінь поезії Б. Лепкого бере свій початок від народної пісні, якій поет проспівав свій гімн-осанну у багатьох віршах. Народнопоетична основа творчості Б. Лепкого яскраво виступає у творах, натхнених піснею-коломийкою, у ритмічно-стилістичних інтонаціях художньої мови автора. Зрештою, вона виразно відчувається в зізнаннях митця, що мають характер поетичного кредо. Б. Лепкий виходив із того, що народна пісня є невичерпним джерелом мудрості й краси, вона акумулює всі найцінніші якості благородної душі народу.

Є підстави стверджувати, що звертання Б. Лепкого до народнопісенних джерел мало глибокі ідейно-естетичні концептуальні засади, а не було даниною моді. Очевидно, саме завдяки органічній єдності художнього слова митця з фольклорними джерелами його поезія і сьогодні жива, дихає правдою народного життя, зворушує наші серця [2].

Народнопісенна основа поезії Б. Лепкого по-різному виявляється у творах соціально-побутового характеру (наприклад, у ранній поемі «В світ за очі»), в інтимній ліриці (збірки «Стрічки», «Над рікою», «Осінь», «Сльота» та ін.), в пейзажних арабесках-малюнках гуцульського циклу (збірка «Листки пануть»), в адриатичних морських акварелях (книжка «З-над моря»). У Б. Лепкого не знайдемо наслідування конкретних пісенних мотивів чи сюжетів, інкрустацій фольклорними деталями. Його поезія близька до народної пісні своєю ліричною тональністю, ритмомелодикою, художньою символікою.

Дослідниця О. Кравченко-Дзондза наголошує: «Велика заслуга Лепкого перед літературною мовою в тому, що він широко використовує усталені звороти, які є своєрідним кліше для передачі стосунків між людьми і передають певний психологічний настрій тощо: почути останнє слово, висловити думку, питання стояло перед ним, ждати на послухання, вінками

обплітати сходи, не по душі, закусивши зуби, не надаючи цьому великої ваги («Мотря»)» [1, с. 11].

Поетична творчість Б. Лепкого розвивалася по висхідній лінії. Від збірки «Стрічки» (1901) з її лірично-медитаційним настроєм, меланхолійно-тужливою оповіді «Осінь», «Листки падуть» (1902), проникливо-болючої «Книжки горя» (1903) – до витонченої лірики збірок «З глибин душі» (1905), «Над рікою» (1905), «З-над моря» (1913), віршів і поем, написаних під враженням трагедій першої світової війни, патріотично-національного піднесення в період визвольної боротьби за свободу. На сторінках творів Б. Лепкого можна віднайти різноманітні образи. Це не лише образи тогочасної дійсності, це й образи сучасності, про які неодноразово говорить дослідниця Т. Шарова у наукових розвідках з приводу аналізу літературної діяльності українських письменників різних періодів [6, с. 28].

На шляху літературної еволюції Б. Лепкого як поета помітним явищем була, зокрема, збірка вибраного «З глибин душі». Це певною мірою підсумкова збірка, яка утвердила Б. Лепкого як поета самобутнього, тісно пов'язаного з життям народу. Заспівним віршем «Колисав мою колиску Вітер рідного Поділля» автор висловив поетичне кредо, декларував нерозривність своєї долі з долею рідного краю, України загалом.

Н. Шумило наголошує: «Художнє слово Б. Лепкого не абстрактне, а швидше «змодельоване» на стані філософського осмислення буття народу» [7, с. 44]. Цикл ліричних віршів «За тобою» досягає свого апогею в тужливо-меланхолійній поезії «Час рікою пливе», що стала народною піснею. Недарма вона у народному варіанті, що побутує на Прикарпатті, увібрала в себе поетичну мініатюру І. Франка «Як почувеш вночі...». За своєю лірично-трагічною тональністю ці твори мають чимало спільного. Цикл «Осіньна симфонія», крім аналогічних віршів із збірки «Осінь», охопив і нові ліричні поезії («Осіньне, сіре, сумне пополудне», «Так тихо довкола, так пусто, так сумно, «Осіньні сірий день. Над лісом кричуть круки», «В такий осінній день, коли зів'яне...», «Чи тямиш?», «Пара білих рук...» та інші). Вони збагатили поетично-настрійний заряд збірки, засвідчивши прагнення автора урізноманітнити ті чи інші цикли. Заключний вірш «Осіньної симфонії», що має назву «Finale» («Розжалобилася душа...»), був покладений на музику.

Науковці С. Шаров та Т. Шарова у навчально-методичному посібнику для філологів наголошують на тому, що вивчення будь-якої персоналії краще сприймається за допомогою електронного засобу навчального призначення, оскільки такі засоби дозволяють всебічно розглянути не лише тематичні обрії та проблемне коло, а й естетику та філософію шукань конкретного митця слова [5].

Отже, значне місце в поезії Б. Лепкого займають вірші-декларації його поетичної творчості, звернення до власної музи. Ці твори свідчать, що митець стояв на позиції не декадентського, а реалістичного мистецтва, був прихильником соціально й національно заангажованого художнього слова, прагнув зробити його знаряддям боротьби за духовне розкріпачення народу. Не створивши цілісної системи розвитку української літератури, Б. Лепкий зробив чималий внесок у дослідження окремих її періодів та багатьох визначних письменників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Кравченко-Дзондза О. Мовностилістичні особливості прози Б. Лепкого / О. Кравченко-Дзондза // Дивослово. – 1999. – № 8. – С. 9 – 11.
2. Лепкий Б. Начерк історії української літератури / Б. Лепкий // Фотопередрук з післясловом Олекси Горбача. – Мюнхен, 1991. – 231 с.
3. Лепкий Б. Твори: в 2 т. / Б. Лепкий; упоряд., автор передм. та прим. М. М. Ільницький. – К.: Дніпро, 1991. – 111 Т. 1: Поезія. Оповідання і нариси. Історичні повісті. – 862 с. 85.
4. Лепкий Б. Твори: в 2 т. / Б. Лепкий. – К.: Наук. думка, 1997. – Т. 1: Поетичні твори. Прозові твори. Мемуари / упоряд., автор вступ. ст. та прим. Ф. П. Погребенник. – 845 с.; Т. 2: Прозові твори. – 695 с.
5. Шаров С.В. Методологічні аспекти комп'ютерної підтримки самостійної роботи студентів-філологів: навч.-метод. посіб. – [2-ге видання доп. і перероб.] / С. В. Шаров, Т. М. Шарова / [передмова проф. І. Л. Михайлина]. – Харків: Федорко, 2014. – 200 с.
6. Шарова Т. М. Образи сучасності та відображення дійсності у творах Ю. Андруховича / Т. М. Шарова, В. В. Таран // Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej NaukowoPraktycznej “Filologia, socjologia i kulturoznawstwo Teoretyczne i praktyczne aspekty rozwoju współczesnej nauki” (30.03.2017 - 31.03.2017) – Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2017. – С. 28 – 30.
7. Шумило Н. Богдан Лепкий: на перехресті традиційного й нового/ Н. Шумило // Слово і час. – 1998. – № 9 – 10. – С. 44– 48.